

דף תרגול: מפריז לצנעא – השכלה בארצות האסלאם

מהדורה למורה עולים חדשים

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להסביר מדוע ההשכלה בארצות האסלאם הגיעה מבחוץ
- לתאר את פעילות בתי הספר של כל ישראל חברים ואת היחס החצוי אליהם
- להציג בדרך מאוזנת את המחלוקת בקהילת תימן

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. ב – 1860
2. ב – במרוקו
3. ב – הכריזו עליו חרם
4. ג – הרמב"ם
5. ב – הרב יחיא יצחק הלוי
6. ב – צרפתית, חשבון ומדעים

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. לא נכון – ההשכלה הגיעה מבחוץ, בעיקר דרך כי"ח
2. נכון – היו כיתות גם לבנות
3. לא נכון – היה יחס חצוי, ובג'רבה אף הוכרז חרם
4. נכון – זיקה ארוכת שנים לפסיקת הרמב"ם
5. לא נכון – שני הרבנים כיבדו זה את זה למרות המחלוקת
6. נכון – זהו תאריך מתועד בסרטון

חלק ג' – השלמת מילים

1. 1860
2. מרוקו
3. חרם
4. הרמב"ם
5. חילון
6. יצחק הלוי

חלק ד' – התאמה

- 1 – ג (ארגון מיהודי צרפת שהקים בתי ספר)
- 2 – א (ראש 'דור דעה' בצנעא)
- 3 – ה (שמר על מסורת הקבלה)
- 4 – ב (מקום שבו הוכרז חרם)
- 5 – ד (שנת פתיחת בית הספר הראשון במרוקו)

חלק ה' – סדר כרונולוגי

1. ייסוד כל ישראל חברים בפריז
2. פתיחת בית הספר הראשון של כי"ח במרוקו
3. הרב יחיא קאפח עומד בראש בית ספר חדש בצנעא
4. המחלוקת בצנעא מגיעה לבית משפט של השלטון

חלק ו' – כתיבה ועיון

1. אין תנועת השכלה פנימית מקבילה לאירופה; הרעיונות הגיעו דרך השפעה אירופית וארגון כי"ח שהקים בתי ספר
2. דור דעה ביקש לשוב לדרך הרמב"ם; רוב החכמים דבקו במסורת הקבלה; שני הצדדים כיבדו זה את זה
3. באירופה - תנועה פנימית שצמחה מתוך הקהילה; בארצות האסלאם - רעיונות שהגיעו מבחוץ דרך ארגונים כמו כי"ח

כרטיס יציאה – מה לחפש

- ציפייה לתשובה שתכלול: צרפתית, חשבון, מדעים, שפות, מלאכה, לצד לימודי קודש
- ציפייה לתשובה שתזכיר את המסורת הרמב"מית שיצרה קרקע מוכנה לחלק מהרעיונות
- כל תשובה אישית מקובלת, כל עוד מבטאת איזון בין חדש לישן

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בדיון קצר על התרחיש מ-1880 לפני תחילת הדף
- כדאי להדגיש שהמחלוקת בתימן הייתה 'לשם שמיים' ולא פגעה בכבוד ההדדי
- בחלק הפתוח מומלץ לעודד תלמידים לתת דוגמה אישית או היסטורית נוספת

דף תרגול: מפריז לצנעא – השכלה בארצות האסלאם

דף התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

יהודים מצרפת פתחו בתי ספר בארצות האסלאם. למדו שם צרפתית, חשבון ומדעים. היו שאהבו את זה ויו שפחדו. בתימן היה ויכוח גדול בין חכמים, אבל הם כיבדו זה את זה.

מילון קטן:

כל ישראל חברים	ארגון מפריז (1860) שהקים בתי ספר ליהודי ארצות האסלאם
השכלה מבחוץ	רעיונות שהגיעו מהשפעה אירופית ולא מתנועה פנימית
חילון	התרחקות מאורח חיים דתי, חשש מרכזי של רבנים
חרם	צעד של הרחקה ונידוי קהילתי
דור דעה	חוג בתימן שביקש לשוב לדרך הרמב״ם
מסורת רמב״מית	זיקה ארוכת שנים של יהודי תימן לפסיקת הרמב״ם
מחלוקת לשם שמיים	ויכוח מתוך כוונה טובה ולא מתוך פגיעה אישית

1 חלק א׳ – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. באיזו שנה קמה כי״ח?

א) 1789 ב) 1860 ג) 1910 ד) 1948

2. איפה נפתח בית הספר הראשון?

א) בצרפת ב) במרוקו ג) בתימן ד) בתורכיה

3. איך הגיבו רבני ג׳רבה לבית הספר?

א) בנו לו בניין חדש ב) הכריזו עליו חרם ג) שלחו אליו את כל הילדים ד) ביקשו ממנו מורים נוספים

4. את מי רצו אנשי דור דעה ללמוד?

א) מנדלסון ב) רש״י ג) הרמב״ם ד) רמב״ן

5. מי התנגד לשינויים?

א) הרב יחיא קאפח ב) הרב יחיא יצחק הלוי ג) משה מונטיפיורי ד) אדולף כרמיה

6. מה עוד למדו בבתי הספר?

א) רק תפילה ב) צרפתית, חשבון ומדעים ג) רק עברית ד) רק מלאכה

2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בארצות האסלאם קמה תנועת השכלה פנימית כמו בגרמניה	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	בבתי הספר של כי"ח למדו גם בנות	☐	☐
3	כל הקהילות קיבלו בשמחה את בתי הספר של כי"ח	☐	☐
4	בתימן הייתה מסורת רמב"מית שיצרה קרקע מוכנה לחלק מרעיונות ההשכלה	☐	☐
5	הרב יחיא קאפח והרב יחיא יצחק הלוי לא כיבדו זה את זה	☐	☐
6	המחלוקת בצנעא הגיעה לבית משפט של השלטון בשנת 1914	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. כל ישראל חברים נוסדה בפריז בשנת _____

2. בית הספר הראשון של כי"ח נפתח ב _____

3. רבני ג'רבה הכריזו _____ על בית הספר של כי"ח

4. אנשי 'דור דעה' ביקשו לשוב לדרכו של _____

5. החשש המרכזי של רבנים מבתי הספר המודרניים היה _____

6. הרב הראשי של יהודי תימן, שהתנגד לשינויים, היה הרב יחיא _____

4 חלק ד' – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. כל ישראל חברים	___	**א.** ראש 'דור דעה' בצנעא
2. הרב יחיא קאפח	___	**ב.** מקום שבו הוכרז חרם
3. הרב יחיא יצחק הלוי	___	**ג.** ארגון מיהודי צרפת שהקים בתי ספר
4. ג'רבה	___	**ד.** שנת פתיחת בית הספר הראשון במרוקו
5. 1862	___	**ה.** שמר על מסורת הקבלה

5 חלק ה' – סדר כרונולוגי

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	המחלוקת בצנעא מגיעה לבית משפט של השלטון
☐	הרב יחיא קאפח עומד בראש בית ספר חדש בצנעא
☐	פתיחת בית הספר הראשון של כי"ח במרוקו
☐	ייסוד כל ישראל חברים בפריז

6 חלק ו' – כתיבה ועיון

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. הסבירו מדוע ההשכלה הגיעה ליהודי ארצות האסלאם 'מבחוץ' ולא כתנועה פנימית.

2. הציגו את שתי העמדות העיקריות במחלוקת בתימן, וכתבו משפט המבטא כבוד הדדי בין הצדדים.

3. השוו בין ההשכלה באירופה להשכלה בארצות האסלאם לפי מקור הרעיונות ונושאי השינוי.

כרטיס יציאה

מה למדו בבתי הספר של כל ישראל חברים?

מה ייחד את המפגש של יהודי תימן עם רעיונות ההשכלה?

כתבו משפט אחד: איך מקבלים את החדש בלי לאבד את מה שיקר לנו?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀